

Standardrutiner för läkemedelshantering i Cosmic

Innehåll

Bakgrund och allmänna principer.....	4
Läkemedel ska som regel ordineras i Cosmic's läkemedelsmodul	4
Andra IT-system som hanterar läkemedel	4
Rutiner vid inskrivning och utskrivning från vårdavdelning	4
Ordinera läkemedel	4
Förskrivnings- och ordinationsrättigheter.....	4
Ordinationsmallar	5
Vad är en ordinationsmall?	5
Ordinationsdetaljer	5
Ordinationsorsak.....	6
Mål	6
Ordinationskommentarer.....	6
Notera vid administrering	6
Observera	6
Intravenösa infusioner	6
Avstämning av pågående infusioner vid skiftbyte	6
Vaccinationer.....	6
Nutritionsprodukter.....	6
Syrgas	7
Blodkomponenter	7
Egenmedicinering	8
Funktionen uppföljning.....	8
Läkemedel som patienten sköter själv.....	8
Studieläkemedel	8
Telefonordinationer	8
Egendefinierade läkemedel.....	8

Ändra ordination.....	9
Skriva recept.....	9
Nutritionsprodukter.....	9
Korrekt vårdkontakt måste anges.....	9
Makulering av recept.....	9
Ordinera och skriva recept i vissa situationer.....	9
Vid akut- och jourmottagningar.....	Error! Bookmark not defined.
Antikoagulantia.....	9
Vid överkänslighetsreaktioner.....	9
Läkemedelsordinationer inför kirurgi och andra ingrepp.....	10
Läkemedel som skall administreras av sjuksköterska i öppen vård.....	10
Läkemedel som administreras i samband med ingrepp.....	10
Personer utan fullständigt personnummer.....	10
Generella direktiv.....	10
Behörighet att lordningsställa, administrera, överlämna och dokumentera läkemedel och nutritionsprodukter.....	11
Sjuksköterska, läkare, apotekare och receptarie.....	11
Övriga medarbetare.....	11
Dokumentera generikabyte.....	11
lordningsställa läkemedel inför permission.....	11
Läkemedelsberättelse och läkemedelsgenomgång.....	12
Läkemedelsberättelse.....	12
Läkemedelsgenomgång.....	12
Bryttidpunkt för vätskebalanssummering.....	12
Behörighet för studerande.....	13
Läkarstuderande.....	13
Sjuksköterskestuderande.....	13
Läkemedelshantering vid röntgenavdelningar och laboratorier.....	13
Patienter med dosdispenserade läkemedel.....	14
Dokumenthistorik.....	14
Bilaga 1. Ordinationsmallar.....	15
Vad är en ordinationsmall?.....	15
Vem gör mallarna?.....	15
Vem godkänner mallarna?.....	15

Förskrivare meddelar mallansvariga om de önskar ny mall.....	16
Bilaga 2. Ordination och dokumentation av läkemedel som patienten sköter själv inom slutenvård. 16	
Bilaga 3. Behörighetsgrupper för förskrivning, ordination, iordningställande och administration av vissa läkemedel.....	16
FAX_Ordinationsrätt-special-vaccin-ssk	19
FAXLM_Ordinationsrätt vaccination Covid-19.....	19
Läkemedelsverkets föreskrifter om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit. 21	

Bakgrund och allmänna principer

Läkemedel ska som regel ordineras i Cosmics läkemedelsmodul

Cosmics läkemedelsmodul ska användas för ordination och dokumentation av läkemedel vid alla enheter i Region Uppsala som använder Cosmic. All övrig läkemedelsrelaterad dokumentation som iordningställande, administrering mm skall också dokumenteras i läkemedelsmodulen. Detta gäller även infusioner, vaccinationer, insulin mm. Läkemedel får inte ordineras som löpande journaltext.

Detta dokument reglerar undantag från dessa principer och lokala tillämpningsföreskrifter. Dokumentet belyser inte tekniska användarfrågeställningar av manulkaraktär.

Generella riktlinjer för läkemedelshantering finns i [Läkemedelshantering – översikt- Region Uppsala](#)

Gulmarkerade avsnitt anger att texten förändrats jämfört tidigare version.

Andra IT-system som hanterar läkemedel

Det finns även andra IT-system som hanterar läkemedel.

Vid enheter som använder Cytodos ordinerar cytostatika i det systemet. Inom öppenvård ordinerar Waran i Journalia och dosdispenserade läkemedel i Pascal. Gällande MetaVision och Orbit, se nedanstående kvalitetsdokument:

[Läkemedelshantering vid enheter som har IT-systemen Cosmic version R8.1, MetaVision och Orbit.](#)

Rutiner vid inskrivning och utskrivning från vårdavdelning

Vid inskrivning godkänner läkare de läkemedel som skall administreras under vårdtiden genom att trycka på knappen "Godkännande för administrering". Avdelningen avgör själv vilken giltighetstid som skall vara förvald. Om "Avslutande av vårdkontakt" väljs kommer godkännandet att avslutas automatiskt när pt skrivs ut. Notera att godkännandet då även kommer att avslutas om pt flyttas till annan enhet inom sjukhuset. Mottagande enhet måste då göra ett nytt godkännande.

Det åligger det utskrivande läkare att tillse så att godkännandet avslutas vid utskrivning. Detta görs genom att välja "Godkännande för administrering" i läkemedelslistan och välja "Avslutande av vårdkontakt".

Ordinera läkemedel

Förskrivnings- och ordinationsrättigheter

Alla läkare har rätt att ordinera och receptförskriva läkemedel i Cosmic. Dessutom gör Elektronisk patientjournal (EPJ) användarroller med begränsad behörighet anpassade för:

- a) barnmorskor med förskrivningsrätt,
- b) distriktssköterskor med förskrivningsrätt
- c) specialistutbildade sjuksköterskor med behörighet att ordinera vacciner och

- d) övriga sjuksköterskor som bedömts ha erforderlig kunskap att ordinera vissa vacciner
- e) sjuksköterska som har erhållit undervisning inom specialistutbildning inom hjärtsjukvård, *Behandling och omvårdnad vid hjärtsvikt (7,5 hp)* eller motsvarande
- f) övriga sjuksköterskor som bedömts ha erforderlig kunskap att förskriva läkemedel innehållande naloxon
- g) Sjuksköterskor som bedöms ha erforderlig kunskap att ändra doseringen av peritonealdialysvätskor.

h) Sjuksköterskor som bedöms ha erforderlig kunskap att ändra doseringen av diabetesläkemedel.

Dessa behörighetsgrupper finns preciserade i [bilaga 3](#).

Observera att behörigheten i Cosmic ibland kan vara bredare än vad som önskas. I dessa fall är det viktigt att personal med extra behörighet känner till vad som ingår i delegeringen/uppdraget.

Ansvar för att bedöma att personal som tillhör kategori d-h har erforderlig kompetens åvilar verksamhetschefen. Vårdsystemsamordnare tar emot beställning och lägger på behörigheterna på personal. I regiongemensamma dokumentet [Läkemedelshantering - instruktion Region Uppsala](#) finns mer information om hur kompetensbedömningen av sjuksköterskor dokumenteras lokalt.

Dietisters ordinations- och förskrivningsrätt finns beskriven under rubriken Nutritionsprodukter nedan.

Generella riktlinjer för ordination av läkemedel finns i [regiongemensamma läkemedelsdokument](#).

Ordinationsmallar

Vad är en ordinationsmall?

En ordinationsmall är en förfylld läkemedelsordination. Syftet med ordinationsmallarna är att göra det snabbare, lättare och säkrare att ordinera läkemedel. Elektronisk patientjournal (EPJ) har som mål att tillverka ordinationsmallar både för vanliga och komplicerade läkemedelsordinationer och receptförskrivningar. Det går också att göra mallar som innehåller flera läkemedel, så kallade paket.

Vid behov av nya/förändrade ordinationsmallar skickas en förfrågan till regionens mallansvariga genom, [beställningsformulär](#) eller via Easit.

Att ett läkemedel är ordinerat med hjälp av en mall fråntar inte förskrivare det slutliga ansvaret för att ordinationen är riktig. Farmaceut på apoteket respektive sjuksköterska som distribuerar läkemedel har också ett ansvar för att rimlighetsbedöma ordinationerna.

[Läs mer om hur mallar tillverkas och godkänns i Bilaga 1.](#)

Ordinationsdetaljer

Nedanstående fält ska fyllas i vid nyordination eller ordinationsförändring.

Behandlingsorsak

Vid nyordination anger Cosmic automatiskt de behandlingsorsaker och behandlingsändamål som läkemedlet är godkänt för. Vid receptförskrivning kommer texten i fältet behandlingsändamål att finnas med på den etikett som apoteket fäster på läkemedlet. Behandlingsorsak och ändamål ska alltid anges vid nyordination

Mål

I fältet kan exempelvis målblodtryck och optimalt HbA1c-nivå anges. Texten visas inte på etiketten.

Ordinationskommentarer

I detta fält anges kommentarer till förändringar av en tidigare gjord ordination.

Notera vid administrering

Här anges information som kan vara viktig för vårdpersonal och patient att känna till, till exempel hur en injektion ska administreras. Texten kommer med på etiketten som apoteket fäster på läkemedlet.

Observera

Om doseringen avviker från den rekommenderade bockas denna ruta i (motsvarar SIC).

Intravenösa infusioner

Infusioner ordinerar i Cosmic. Hur det går till framgår av dokumentet: [Ordinera infusioner i Cosmic – manual](#).

Infusioner ordinerade och avslutade i Cosmic registreras automatiskt i vätskebalanssammanställningen.

Avstämning av pågående infusioner vid skiftbyte

Vid skiftbyte ska avlösande sjuksköterska kontrollera att infusioner pågår enligt ordination. Detta dokumenteras genom att sjuksköterskan gör en delregistrering och skriver i kommentarsfältet att droppet är kontrollerat, alternativt bara skriver en kommentar utan att delregistrera.

Vaccinationer

Alla enheter som använder Cosmic ska använda läkemedelsmodulen för ordination av vaccinationer. Ordination som löpande journaltext får inte förekomma. Vaccinationer ska ordinerar av läkare eller sjuksköterskor som har behörighet att ordinerar vacciner se [bilaga 3](#). I undantagsfall kan vaccinationer hanteras som telefonordination och signeras i efterhand av läkare.

Vid befarat influensautbrott erbjuds all personal en vaccination. Även dessa vaccinationer ska i normalfallet ordinerar i Cosmic av läkare eller sjuksköterskor som har behörighet att ordinerar vacciner. Rutinen innebär att den som ordinerar och administrera vaccinet ser den kompletta läkemedelslistan. Om den som skall vaccineras inte vill att vaccinatören tar del av den kompletta läkemedelslistan kan ordination och dokumentation ske på papper som skannas.

Nutritionsprodukter

Inom **slutenvård** kan nutritionsprodukter hanteras som läkemedel. De kommer då att visas bland läkemedel i utdelningsvyn. Till personer över 16 år har både läkare och dietister behörighet att

ordinera nutritionsprodukter som läkemedel. Till barn under 16 år har endast läkare denna behörighet.

När nutritionsprodukten hanteras som läkemedel visas produkten i utdelningsvyn. Det är ofta undersköterskor eller motsvarande som administrerar och dokumenterar dessa produkter. Dessa kan tilldelas behörighet att i läkemedelsmodulen dokumentera att en nutritionsprodukt administrerats. Vårdavdelningar bör utarbeta lokala rutiner som reglerar arbetsfördelning och informationsutbyte mellan yrkeskategorierna läkare, dietist, sjuksköterska och undersköterska gällande hantering av nutritionsprodukter.

Vissa nutritionsprodukter finns inte med i produktkatalogen SIL. På begäran kan EPJ införa dessa produkter i katalogen som egendefinierade läkemedel. Dietister får då behörighet att ordinera dessa produkter trots att de är klassade som läkemedel. Datatekniskt kommer dietister då även att kunna ordinera dessa produkter till barn under 16 år. Formellt saknar dock dietister behörighet att ordinera till denna patientgrupp.

Att en produkt på detta sätt införs i produktkatalogen innebär att den går att ordinera men inte att den går att receptförskriva.

Nutritionsprodukter ska inte receptförskrivas utan rekvireras via en speciell portal. Detta gäller både vuxna och personer under 16 år.

Syrgas

Rutinerna kring ordination och uppföljning av syrgasbehandling varierar mellan olika avdelningar. Generellt gäller att syrgasbehandling och syrgassaturation ska dokumenteras i patientöversikten. Vid vissa avdelningar ordinerar syrgas som läkemedel av läkare. Ordinationsmallen "Syrgas inhalation" kan användas i dessa fall.

Blodkomponenter

Blodprodukter ordinerar i Cosmic. För övrigt gäller gängse rutiner gällande beställning och kontroll av blodkomponenter. Registreringen i Cosmic ersätter alltså inte transfusionsrapportering i InterInfo. Hur olika blodprodukter benämns framgår av nedanstående tabell.

Produktbenämning	Form	Volym (ml)
Erytrocyter i SAGMAN-lösning, leukocytbefriade	Enhet	300
Erytrocyter i SAGMAN-lösning, leukocytbefriade och bestrålade	Enhet	300
Barnenheter, Erytrocyter i SAGMAN-lösning, leukocytbefriade	Enhet	90
Barnenheter, Erytrocyter i SAGMAN-lösning, leukocytbefriade och bestrålade	Enhet	90

Trombocyter, leukocytbefriade och bestrålade/patogenaktiverade	Enhet	Anges på etiketten. Volymen förs in manuellt
Plasma	Enhet	Anges på etiketten. Volymen förs in manuellt
Barnenhet, plasma		

Blodproduktens volym ingår i vätskeballanssammanställningen.

Egenmedicinering

I läkemedelsmodulen kan naturmedel och andra kemiska substanser som inte går att söka fram i Cosmic dokumenteras under rubriken Egenmedicinering. Funktionen skall inte förväxlas med att en slutenvårdspatient sköter sina läkemedel själv. Syftet är att få en förteckning som ger en helhetsbild av patientens medicinering.

Funktionen uppföljning

Vid insättning av ett läkemedel kan ordnatören föranstalta om att en namngiven läkare en viss dag får ett meddelande om att behandlingen ska följas upp. Denna funktion ska tillsviare endast användas inom enheter där man utarbetat lokala rutiner kring hur funktionen ska användas.

Läkemedel som patienten sköter själv

I undantagsfall och efter läkarens bedömning, kan patienten i slutna vård få hantera egna medhavda läkemedel av speciell karaktär som t.ex. p-piller, insulin och läkemedel för inhalation. Hur detta ordinerar och dokumenteras framgår av [bilaga 2](#).

Studieläkemedel

Studieläkemedel hanteras som ett egendefinierat läkemedel (se nedan) och beställs via speciellt [beställningsformulär](#). Det är önskvärt att studieläkemedlet ATC-klassificeras och att beställningen innehåller en vårdgivarinstruktion med uppgift om preparatets verkan, användningsområde, ansvarig prövare och kontaktperson.

Telefonordinationer

Telefonordination ska endast förekomma i undantagsfall. Den som tar emot telefonordinationen ska ange vem som ordinerat. Telefonordinationens giltighetstid är 10 timmar i grundkonfigurationen. Enheter som så önskar kan välja annan giltighetstid. Telefonordinationen signeras i efterhand av befattningshavare med ordinationsrätt. Rutin för telefonordinationer ska ingå i enhetens lokala instruktion för läkemedelshantering.

[Läs mer om telefonordinationer i Region Uppsalas riktlinje Ordinera läkemedel](#)

Egendefinierade läkemedel

Cosmic är kopplad till en databas (SIL) som innehåller flertalet på marknaden förekommande läkemedel. Ibland uppstår behov att ordinera läkemedel som inte finns med i databasen. I dessa fall kan EPJ skapa ett lokalt anpassat läkemedelsnamn. Sådana läkemedel kallas egendefinierade.

Observera att det inte går att skicka recept på egendefinierade läkemedel. Det går inte heller att skriva ut läkemedelslistan om denna typ av ordination förekommer i läkemedelslistan.

Ändra ordination

Vid ändring av en ordination är det angeläget att fältet ordinationskommentar fylls i så att skälet till ordinationsändringen blir tydligt för annan vårdgivare och framgår i läkemedelsberättelsen.

Var uppmärksam på om även övrig information behöver ändras när du ändrar exempelvis dosering. Detta är särskilt viktigt för läkemedel som späds, eftersom spädningsinstruktionen kan bli felaktig/missvisande om dosen ändras. Var även uppmärksam på att spädning/blandning samt dosering kan försvinna om du byter generika i ordinationen.

Skriva recept

Nutritionsprodukter

Vid förskrivning av nutritionsprodukter används ett speciellt rekvisitionssystem. Vanligt recept ska inte användas. Detta gäller både barn och vuxna

Korrekt vårdkontakt måste anges

En förskrivning måste alltid vara knuten till en vårdkontakt. Vårdkontakten är i sin tur knuten till den enhet som ska belastas med kostnaden för läkemedlet. Det är därför mycket viktigt att förskrivande läkare väljer rätt vårdkontakt så att inte kostanden hamnar på fel enhet.

Vid fritidsförskrivning skall en vårdkontakt knuten till en enhet där förskrivande läkare tjänstgör väljas.

När vårdkontakt saknas ska en sådan skapas. För praktiska detaljer, se rutinen [Skriva recept i Cosmic då vårdkontakt saknas](#).

Makulering av recept

Om ett läkemedel sätts ut eller förskrivits felaktigt ska receptet makuleras. Det är angeläget att detta görs så att patientens lista över sparade recept överensstämmer med ordinationslistan. Dessutom ser apotekspersonal att ett läkemedel satts ut och kan påminna patienten.

Ordinera och skriva recept i vissa situationer

Antikoagulantia

Antikoagulantia (Warfarin, NOAK) ordineras på vanligt sätt men det skall även anges i uppmärksamhetssignalen under kategorin "Behandling och tillstånd" att patienten är ordinerad dessa läkemedel. Inom öppen vård ordineras Warfarin i Journalia medan NOAK ordineras i Cosmic.

Vid överkänslighetsreaktioner

Om en patient reagerat ogynnsamt på ett läkemedel kan man skapa en varning i uppmärksamhetssignalen genom att högerklicka på läkemedlet i läkemedelslistan. Om läkemedlet receptförskrivits ska receptet först makuleras och därefter sätts läkemedlet ut. Eftersom det inte går att makulera utsatta läkemedel måste ovanstående arbetsordning följas.

Läkemedelsordinationer inför kirurgi och andra ingrepp

Läkemedel som skall ges vid ingrepp, och som ordineras när tidpunkt för ingreppet inte är fastställt, ordinerar som "ej tidsatt". Sjuksköterskan aktiverar ordinationen från läkemedelslistan när det är dags att distribuera läkemedlet.

Hos vissa patienter planeras flera ingrepp och läkemedelslistan kan då komma att innehålla flera ej tidsatta läkemedel. För att patienten skall få rätt läkemedel anges som ordinationsorsak i fältet läkemedel vilket ingrepp ordinationen är kopplad till.

Läkemedel som skall administreras av sjuksköterska i öppen vård

Ett problem i tidigare versioner av Cosmic har varit att det inte gått att dokumentera att läkemedel som ordinerats som recept administrerats. I nyare versioner av Cosmic kan man högerklicka på läkemedlet i läkemedelslistan och välja "Receptadministrering". Då syns läkemedlet i utdelningsvyn och det går att dokumentera att administrering skett.

Läkemedel som administreras i samband med ingrepp

Given mängd lokalbedövningsmedel dokumenteras i operationsberättelsen. Övriga läkemedel som administreras lokalt av läkare, t ex Depomedrol, Botox, Deflux hanteras på samma sätt.

Personer utan fullständigt personnummer

Det går att skicka eRecept åt patienter som saknar svenskt personnummer men har ett reservnummer i Cosmic (sista siffran är ersatt av en bokstav). Ett sådant recept kan inte skickas till apotekens gemensamma e-receptbrevlåda utan måste skickas till ett specifikt apotek, som väljs i listan. Förskrivaren måste alltså komma överens med patienten om vilket apotek patienten skall anlita.

Generella direktiv

Generella ordinationer, även kallade generella direktiv (GD), innefattar läkemedel som får ges av sjuksköterska utan att läkare tillfrågas, **men ska utfärdas restriktivt och omprövas återkommande.** Ordinationen kan omfatta flera utdelningstillfällen men varje utdelningstillfälle skall föregås av en behovsprövning.

[Läs mer om generella direktiv i Region Uppsalas dokument för läkemedelshantering – Anpassa läkemedelshantering lokalt samt mall.](#)

Elektronisk patientjournal **tillsammans med Läkemedel och farmaci** tillhandahåller ett centralt bibliotek av generella direktiv. Biblioteket finns fastställt i DocPlus för enkel åtkomst med separata listor för **barn** och **vuxna**.

De enheter som använder GD i Cosmic behöver fastställa sin GD lista i DocPlus eller i Word-format för de enheter som inte har DocPlus.

Bedömning av de generella direktiven genomförs av Läkemedel och farmaci i samarbete med Elektronisk patientjournal. Bedömningen innefattar följsamhet till de regionövergripande rutinerna

för generella direktiv, behandlingsrekommendationer samt möjlighet till harmonisering med befintliga ordinationsmallar samt nationell källa för ordinationsorsak (NKOÖ).

Koppling av GD i Cosmic sker sedan av objektspecialist på Elektronisk patientjournal.

För fullständig rutin läs mer i dokumentet [Upprättande av generella direktiv för läkemedelsbehandling för lokal enhet.](#)

Behörighet att iordningsställa, administrera, överlämna och dokumentera läkemedel och nutritionsprodukter.

Sjuksköterska, läkare, apotekare och receptarie

Dessa yrkesgrupper har behörighet att iordningsställa läkemedel. Endast sjuksköterska och läkare har generell behörighet att administrera läkemedel.

Övriga medarbetare

I standardinställningen har bara legitimerad personal en roll i Cosmics läkemedelsmodul.

Läkemedelshanteringsförfattningen (HSLF-FS 2017:37) ger emellertid verksamhetschefen möjlighet att tilldela flera yrkesgrupper behörighet att iordningsställa, administrera och överlämna läkemedel, inom förutbestämda ramar. Det finns en speciell behörighet som benämns "Fax LM administrera läkemedel" och som t ex är avsedd för undersköterskor. Denna behörighet medger inte möjlighet att administrera läkemedel efter muntlig ordination eller enligt generellt direktiv. Behörigheten ger inte heller möjlighet att överlämna dos som avviker från ordinerad, avstå från att överlämna ordinerad dos eller beslut att patienten själv får sköta sin medicinering.

Behörighetsgruppen ger för övrigt datatekniskt samma behörigheter som ingår i standardinställningen för sjuksköterskor. I många fall är denna behörighet mer vidsträckt än vad som är önskvärt. Det går tyvärr inte att begränsa behörigheten till att bara omfatta nutritionsprodukter eller vissa läkemedel. Verksamhetschefens delegering måste därför precisera vilka moment inom den tilldelade behörigheten som en delegat får utföra. Delegeringsblankett i nedan länkat dokument kan användas.

Vårdsystemsamordnaren tilldelar specificerad person denna behörighet efter anmodan från verksamhetschefen.

[Delegering av arbetsuppgifter](#)

Dokumentera generikabyte

Det förekommer att en sjuksköterska ger ett läkemedel med ett annat namn än det som ordinerats, tex Panodil istället för Alvedon. I fönstret "registrera" och fliken "administrera" i Cosmic så finns det en urvalslista under rubriken "administrerat läkemedel". Här framgår alla generikapreparat till det ordinerade läkemedlet. Ur denna lista kan sjuksköterskan enkelt ange vilket preparat som givits.

Iordningsställa läkemedel inför permission

Det finns två sätt att utföra detta på.

A 1) Läkaren högerklickar på respektive ordination i Läkemedelslistan och väljer **Överlämna**. Anger därefter perioden som sjuksköterskan ska dela läkemedel för inför t ex permission från vårdavdelning. Dessa doser blir markerade med en symbol (rund ring med en prick i) så att sjuksköterska ska kunna se vilka doser som läkaren har godkänt för att skicka med patienten hem.

A 2) Från Utdelningsvyn markerar sjuksköterskan de doser som ska överlämnas till patienten och klickar därefter på knappen **Iordningställ** och **därefter Iordningställ och överlämna**. Loggen visar då att läkaren har fattat beslut om att doserna ska överlämnas till patienten och att sjuksköterskan därefter har överlämnat dem till patienten.

B) Sjuksköterskan kan själv överlämna enskilda doser genom att markera doserna från Utdelningsvyn, klicka på knappen **Iordningställ** och därefter välja **Iordningställ och överlämna**. Doserna blir markerade med samma symbol som angiven ovan. Loggen visar då att sjuksköterskan har iordningställt och utlämnat dosen till patienten.

Lokal rutin ska följas angående val av alternativ A eller B.

Läkemedelsberättelse och läkemedelsgenomgång

Läkemedelsberättelse

Cosmic kan generera en sammanställning av läkemedelsförändringar gjorda under en viss period där texten i berättelsen grundar sig på vad som är ifyllt i fälten "Ordinationsorsak" och "Ordinationskommentar". Det är ett av skälen till att dessa fält ska fyllas i på ett korrekt sätt. Utskriften av läkemedelsberättelsen har dock visat sig vara bristfällig, varför funktionen tills vidare kommer att vara avstängd.

[Läs mer i dokumentet Läkemedelshantering vid in- och utskrivning – Region Uppsala.](#)

Läkemedelsgenomgång

Apotekares och läkares journalmallar innehåller rubriken Läkemedelsgenomgång. Här dokumenteras resultaten av genomförd genomgång. I läkemedelslistan finns en knapp "Genomgång". När en genomgång genomförts är det önskvärt att man trycker på den knappen. Då syns det tydligt på läkemedelslistans tidslinje att en genomgång har gjorts och man kan lätt hitta medicineringen vid tidpunkten för genomgången.

[Läs mer i dokumentet Läkemedelsgenomgångar – Region Uppsala.](#)

Bryttidpunkt för vätskebalanssummering

Mängd tillförd och eliminerad vätska registreras varje dag **strax före** kl 07:01. Vid vissa vårdenheter är detta en olämplig tid och lokala avvikelser måste tolereras.

Vätskevolymen som ordinerats i läkemedelsmodulen överförs automatiskt till vätskebalanssammanställningen. För dropp som är pågående vid bryttidpunkten måste en delregistrering ske senast 07:00. Det är viktigt att uppgifterna matas in före 07:01 om de skall ligga till grund för beräkning av tillförd volym under dygnet som förflutit före avläsningstillfället.

Vätskevolymerna som ordinerats på annat sätt (ex under ambulanstransport, vid intensivvårdsavdelning) förs in manuellt vid rubriken "intravenös vätska" i vätskebalans-sammanställningen.

Behörighet för studerande

Läkarstuderande

Läkarstuderande har behörighet att skapa och spara ordinationer samt att spara recept från en befintlig ordination. När ordinationen skapas måste ansvarig vårdgivare väljas.

Detta innebär att en läkarstuderande kan förbereda ordinationer genom att spara in dessa i systemet, men ansvarig läkare måste godkänna läkemedelslistan samt signera ordinationerna.

Sjuksköterskestuderande

Sjuksköterskestuderande administrerar och iordningsställer doser i utdelningsvyn på samma sätt som en användare med behörighet att själv signera utdelningar, dock med skillnaden att administreringarna som görs av den studerande behöver kontrasieras. Det går inte att välja någon specifik kontrasierare utan kontrasiering utförs av någon som har behörighet att signera utdelningar (legitimerad sjuksköterska).

Efter att en sjuksköterskestuderande har administrerat eller iordningställt en dos visas en kontrasieringssymbol på utdelningstillfället, men i övrigt ser utdelningstillfället ut precis som innan. Det innebär att utdelningstillfället ligger kvar på den planerade utdelnings-tidpunkten och har samma statusfärg, exempelvis röd för missad utdelning. Tooltip över symbolen ger information att "kontrasiering av administrera" alternativt "kontrasiering av iordningställ" behövs. Dosen visas likadant i den grafiska vyn i flikarna Utdelningsvy och Läkemedelslista.

När dosen har kontrasierats får den samma färg som övriga administrerade/iordningställda doser. Dessutom flyttas den till den tid som den faktiskt administrerades/iordningställdes. Det är viktigt att motsignering sker i samband med att den studerande utför "iordningställ" eller "Administrera". Lokal rutin för detta kan behövas. För utförligare beskrivning av funktionen, se ["Kontrasiering i läkemedelsmodulen för sjuksköterskestuderande"](#).

Läkemedelshantering vid röntgenavdelningar och laboratorier

Det går att ordinera och dokumentera given dos av röntgenkontrastmedel och metodrelaterade läkemedel i Cosmic. Varje enhet har att själva avgöra i vilken omfattning denna funktion ska användas. Eventuella allergiska reaktioner ska framgå av röntgensvaret. Den läkare som tar emot och vidimerar svaret ansvarar för att reaktionen noteras i Cosmics uppmärksamhetssignal.

Övriga läkemedel som ges, exempelvis vid intervention, ska dokumenteras i Cosmic eller MetaVision. Skälet till detta är att vårdavdelning eller andra vårdgivare utan svårighet ska kunna ta del av vilka läkemedel som administrerats. I röntgenavdelningarnas generella direktiv bör alla läkemedel som ges av röntgenpersonal ingå. En sterilklädd röntgenläkare kan då ordinera läkemedlet muntligt och sköterska dokumenterar given dos i Cosmic.

Det är speciellt viktigt att läkemedelsbehandlingar som ska fortgå när patienten lämnar röntgenavdelningen (ex trombolys) ordinerar i Cosmic. Den läkare som beslutar att

läkemedelsbehandlingen ska initieras (ex röntgenläkare, kärlikirurg, kardiolog) ansvarar för att läkemedlet blir ordinerat i Cosmic. Läkemedel får inte ordinerats som löpande journaltext.

Patienter med dosdispenserade läkemedel

Dosdispenserade läkemedel ordinerar i Pascal. I Cosmic läkemedelslista står det "Dospatient" om patienten har läkemedel ordinerade i Pascal. Dessa läkemedel framgår även under fliken "Dosförskrivningar" i läkemedelslistan. Bredvid ordet "dospatient" finns en knapp som heter Pascal. Trycker man på den kommer man automatiskt till patientens Pascallista och kan göra ändringar och nya ordinationer. SITHS-kort krävs för inloggning i Pascal.

För närmare instruktioner se [Dosintegration i Cosmic](#)

Pascal är inget journalsystem. Därför måste aktuell läkemedelslista dokumenteras både i Cosmic och Pascal. Att dokumentationen sker i båda systemen är speciellt viktigt vid ordination av Antikoagulantia och andra läkemedel som har interaktioner och kan orsaka allvarliga komplikationer.

Dokumenthistorik

210901 T Linde. Bilaga 3. FAXLM_Ordinationsrätt vaccination Covid-19. Denna ordinationsrätt omfattar även barn.

210901 T Linde. Recept ska inte längre användas vid förskrivning av Nutritionsprodukter till personer under 16 år.

211008 T Linde. Hela dokumentet – tagit bort hänvisningar till specifika versioner av Cosmic. I Bilaga 1 har förtydligats att mallar ska önskas via Easit, samt vissa mindre förändringar. Tagit bort bilder i bilaga 2, och ersatt med text, vid behov. Infört Fax som reglerar sjuksköterskors behörighet att dosjustera diabetesläkemedel. Förtydligande av begreppen behandlingsorsak och ändamål. Läkemedel ska dokumenteras både i Cosmic och Pascal. Uppdaterat rubriken generella direktiv med information som reflekterar nuvarande rutin.

Bilaga 1. Ordinationsmallar

Vad är en ordinationsmall?

En ordinationsmall är en förifylld läkemedelsordination. Syftet med ordinationsmallarna är att göra det snabbare, lättare och säkrare att ordinera läkemedel, genom exv. förifylld, tydlig information till sjuksköterska och patient. Elektronisk patientjournal (EPJ) har som mål att tillverka ordinationsmallar för vanliga läkemedelsordinationer och receptförskrivningar. T.ex. så ska samtliga läkemedel i regionens lista "Rekommenderade läkemedel" finnas som ordinationsmallar. Upphandlade läkemedel ska finnas i ordinationsmallarna i så hög grad som möjligt. Ett annat mål för EPJ är att göra mallar för komplicerade ordinationer – för att minska risken för fel och förenkla för förskrivaren.

Vem gör mallarna?

På EPJ finns mallansvariga apotekare och sjuksköterskor som:

- skapar, organiserar, samt samordnar revision och kvalitetssäkring av samtliga regiongemensamma ordinationsmallar i Cosmic,
- kvalitetsgranskar nya regiongemensamma ordinationsmallar ur ett farmaceutiskt perspektiv, t.ex. blandbarhet/spädningar,
- uppdaterar regiongemensamma mallar när nya rekommendationer av Läke-medelskommittén görs eller det sker förändringar i upphandlingen eller i varuregistret,
- ser till att rekommenderade, icke-rekommenderade och upphandlade läkemedel synliggörs i Cosmic, genom gröna, röda kryss och lila bollar,
- namnger mallar på korrekt och enhetligt sätt.
Mallarnas namn består av produktnamn, styrka, tillsatser/spädningsvätskor, dosenheter/form, samt dosering (i första hand i form av kortnotation) inklusive behandlingstid. Om en mall gäller pediatrik märks den PED, om den gäller en neonatal ordination märks den NEO. Därefter anges övrig information inom parentes. Denna information är exv. tid för infusion, ordinationsorsak (enligt Socialstyrelsens lista), rekommendationsgrad, ersättningsprodukter, nyckelord för att säkerställa sökresultat (t.ex. licens, studieläkemedel och substansnamn), samt förmånsinformation (EF =ej förmån, (EF) = begränsad förmån).

Mallansvarig kan INTE garantera att uppdatera och ändra förvalt läkemedel i enlighet med "månadens vara" som anges av TLV.

Vem godkänner mallarna?

För alla mallar ska en läkare, utsedd av läkemedelsmodulens objektägare, kvalitetsgranska varje mall, och godkänna att:

- ordinationen, inklusive dosering, behandlingstid, doseringstid är korrekt,
- dosering och ordinationsorsak är korrekta samt överensstämmer med mallens namn,
- utdelningstillfällen genereras enligt tänkt ordination,
- administrationsätt överensstämmer med beredningsform,
- fältet "notera vid administrering" stämmer och är begripligt/inte kan missförstås,
- fältet "om mallen" är korrekt ifyllt,
- eventuell förpackningsstorlek överensstämmer med behandlingstid,

- instruktion för spädning och blandning stämmer.

För mallar som godkänns av infektionsläkare så gäller att dessa läkare inte kontrollera spädning/blandning, detta kontrolleras istället genom farmaceutisk dubbelkontroll på EPJ.

Läkaren bestämmer också för vilka verksamheter mallen ska finnas tillgänglig. Läkaren godkänner mallen direkt i Cosmic. Detta gäller för såväl nya mallar som för reviderade mallar. I de fall terapigrupper finns bör dessa uppmanas att medverka i revisionsarbetet.

Förskrivare meddelar mallansvariga om de önskar ny mall

Vid behov av nya/förändrade ordinationsmallar kan förskrivare skicka en förfrågan till regionens mallansvariga, via Easit.

Mallansvariga utarbetar ett förslag till ordinationsmall utifrån önskemålen och mejlar därefter dig för möjlighet till korrigeringar/kompletteringar. När mallen anses klar godkänns den av läkare, utsedd av läkemedelsmodulens objektägare. När den är godkänd kan den börja användas i Cosmic.

Bilaga 2. Ordination och dokumentation av läkemedel som patienten sköter själv inom slutenvård.

I fall då patienten själv sköter medicineringen anges detta genom att de läkemedel som avses anges som Självadministrerade. Läkaren kan i läkemedelslistan välja att denna självadministrering ska gälla en viss tid eller tills vidare. I läkemedelslista och utdelningsvyn visas en torso för varje utdelningstillfälle, istället för ordinarie symbol.

Läkaren gör bedömning om egenadministrering vid in- och utskrivning samt vid behov däremellan. Vidare måste läkare kontrollera så att inga "gamla" ordinationer är markerade med torsosymbolen, som inte bör vara det.

En gång per arbetspass gör sjuksköterska en kontroll av självmedicinering för de patienter som sköter sina läkemedel själva.

Vid denna kontroll ska sjuksköterskan:

- kontrollera att det fortfarande är rimligt och aktuellt att patienten självadministrerar.
- fråga patienten om denne har tagit sina läkemedel enligt läkemedelslistan samt om patienten är medveten om eventuell insättning, utsättning eller tillfälligt uppehåll av läkemedel gjorda i samband med senaste rond/läkarkontakt.

Bilaga 3. Behörighetsgrupper för förskrivning, ordination, iordningställande och administration av vissa läkemedel

Namn på behörighet	Behörighetskrav enligt författning	Vilka läkemedel omfattas?	Författning
FAXLM_Förskrivning Barnmorska	<p>Legitimerad barnmorska får behörighet att förskriva läkemedel i födelsekontrollerande syfte under förutsättning att</p> <p>1. barnmorskan har barnmorskeexamen efter den 1 januari 1974 eller genomgått fastställd fortbildning i preventivmedelsrådgivning samt att</p> <p>2. barnmorskan har genomgått adekvat inskolning under minst 30 timmar i preventivmedelsrådgivning inom offentlig eller enskild verksamhet på mödravårdscentral, ungdomsmottagning, gynekologisk mottagningsavdelning, mottagning för preventivmedelsrådgivning eller annan särskild mottagning såsom RFSU-klinik.</p> <p>För att få använda förskrivningsrätten krävs att den legitimerade barnmorskan har fått bekräftelse från Socialstyrelsen på att anmälan om förskrivningsrätt är registrerad,</p> <p>Allmänna råd För att bedriva preventivmedelsrådgivning med förskrivningsrätt förutsätts att barnmorskan är väl förtrogen med och har tillgång till alla de författningar som reglerar verksamheten.</p> <p>Socialstyrelsen förutsätter också att ansvarig läkare utarbetar lokala instruktioner som innehåller anvisningar om principer för preparatval, biverkningar, hänvisningsmöjligheter m.m.</p>	<p>Antikonceptionella medel Gestagener och östrogener G03A A Gestagener och östrogener, sekvenspreparat G03A B Gestagener G03A C</p> <p>Antikonceptionella medel för intravaginalt bruk Gestagener och östrogener, vaginalring G02B B01</p> <p>Barnmorskor får därutöver förskriva icke godkända läkemedel i form av extemporeläkemedel som utgör spermiedödande läkemedel för utvärtes bruk.</p>	<p>LVFS 2009:13 <i>Läkemedelsverkets föreskrifter om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit</i></p> <p>SOSFS 1996:21 <i>Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om rätt för barnmorskor att förskriva läkemedel i födelsekontrollerande syfte.</i></p>
FAXLM_Ssk m särskild behörighet Dsk (distriktssköterska med förskrivningsrätt)	<p>1 § En sjuksköterska får förskriva läkemedel i enlighet med de förutsättningar som framgår av bilagan om något av utbildningskraven i 2 § är uppfyllda, sjuksköterskan tjänstgör vid någon av verksamheterna som anges i 3 §, sjuksköterskan sänder en begäran om förskrivningsrätt till Socialstyrelsen och bifogar handlingar som styrker att kraven enligt punkterna 1 och 2 är uppfyllda, förskrivningsrätten är införd i Socialstyrelsens register över hälso- och sjukvårdspersonal, och sjuksköterskan skriftligen fått en förskrivarkod av Socialstyrelsen. (SOSFS 2009:5).</p> <p>2 § För att få förskrivningsrätt krävs att sjuksköterskan uppfyllt något av utbildningskraven</p>	<p>Läkemedel enligt denna bilaga:</p> <p>http://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/lakemedelslista-bilaga-sosfs-2001-16.pdf</p>	<p>SOSFS 2001:16. <i>Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2001:16) om kompetenskrav för sjuksköterskor vid förskrivning av läkemedel</i></p>

	<p>legitimation som sjuksköterska med vidareutbildning som omfattar 50 poäng, inklusive 10 poäng i farmakologi och sjukdomslära,</p> <p>legitimation som sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen som omfattar 50 poäng, inklusive 10 poäng i farmakologi och sjukdomslära,</p> <p>legitimation som sjuksköterska med vidareutbildning som omfattar 40 poäng, samt därutöver 10 poäng i farmakologi och sjukdomslära,</p> <p>legitimation som sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen som omfattar 40 poäng, samt därutöver 10 poäng i farmakologi och sjukdomslära,</p> <p>legitimation som sjuksköterska med sjuksköterskeexamen som omfattar 120 poäng, samt därutöver 20 poäng i farmakologi och sjukdomslära, eller grundutbildning som legitimerad sjuksköterska i allmän hälso- och sjukvård som omfattar 120 poäng samt därutöver 20 poäng i farmakologi och sjukdomslära.</p> <p>3 § För att få förskrivningsrätten krävs vidare för distriktssköterskor att de tjänstgör som distriktssköterska inom landstingets eller kommunens primärvård eller hemsjukvård eller inom kommunens hälso- och sjukvård i övrigt enligt 18 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). För andra sjuksköterskor krävs att de tjänstgör inom kommunens hälso- och sjukvård enligt 18 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Med landsting eller kommun jämställs privata vårdgivare som utför motsvarande uppgifter med offentlig finansiering. Förskrivningsrätten gäller endast under den tid sjuksköterskan tjänstgör vid någon av de angivna verksamheterna.</p>		
FAxLM_Ordinationsrätt vaccin - Ssk	<p>En sjuksköterska som antingen har genomgått specialistutbildning till distriktssköterska eller specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar är behörig att ordinera läkemedel för vaccination i enlighet med de vaccinationsprogram som finns upptagna i följande föreskrifter och rekommendationer (se till höger). Vid ordination av dos 4 av det vaccin mot difteri, stelkramp, kikhosta och polio som ska erbjudas enligt 5 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2016:51) om vaccination av barn i enlighet med det allmänna vaccinationsprogrammet för barn är en sjuksköterska med sådan utbildning som anges i första och andra styckena behörig att ordinera läkemedel som även innehåller vaccin mot Haemophilus influenzae typ b. Av en sådan ordination ska det framgå att vaccinet mot</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Socialstyrelsens rekommendationer för profylax till vuxna mot difteri och stelkramp 2. Folkhälsomyndighetens rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper 3. Folkhälsomyndighetens rekommendationer om influensavaccination till riskgrupper 4. Folkhälsomyndighetens föreskrifter (HSLF-FS 2016:51) om vaccination av barn i enlighet med det allmänna vaccinationsprogrammet för barn 5. Folkhälsomyndighetens rekommendationer om vaccination mot hepatit B. Profylax med vaccin och 	<p><i>HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården</i></p> <p><i>HSLF-FS 2020:X Utom från trycket den xx xx 2020 Socialstyrelsens föreskrifter om behörighet för sjuksköterskor att ordinera läkemedel för vaccination mot sjukdomen covid-19</i></p>

	<p>Haemophilus influenzae typ b inte ska administreras till patienten.</p> <p>En sjuksköterska som genomgått en utbildning som är likvärdig med någon av specialistutbildningarna i första stycket är behörig att till barn och vuxna ordinera läkemedel för vaccination enligt 1-8.</p>	<p>immunoglobulin – före och efter exposition</p> <p>6. Socialstyrelsens rekommendationer för preventiva insatser mot tuberkulos – hälsokontroll, smittspårning och vaccination</p> <p>7. Socialstyrelsens rekommendationer för vaccination mot humant papillomvirus (HPV).</p> <p>8. Vaccination mot sjukdomen covid19</p>	
FAxLM_Ordningsrätt begränsad – vaccin - Ssk	<p>En sjuksköterska som genomgått någon annan utbildning som innefattar kunskapsområdet är behörig att till vuxna ordinera läkemedel för vaccination enligt 1–3, 5 och 6 och 8</p> <p>Det är verksamhetschefen som ska ansvara för att det görs en bedömning av om utbildningarna i andra och fjärde styckena motsvarar specialistutbildningarna i första stycket. Bedömningen ska dokumenteras i den lokala instruktionen för läkemedelshandling. (HSLF-FS 2016:88).</p>	Se punkt 1-3, 5, 6 och 8 ovan.	SOSFS 2000:1 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelshandling i hälso- och sjukvården
FAx_Ordningsrätt-special-vaccin-ssk	Enligt lokal rutin vid infektionsmottagningen kan sjuksköterskor tilldelas behörighet att ordinera vacciner	<p>Gammaglobulin som reseprofylax mot hepatit A</p> <p>Hepatit A vaccination som reseprofylax</p> <p>Hepatit A och B vaccin som reseprofylax</p> <p>TBE vaccination till personer som bedöms vistas i riskzon för smitta</p> <p>Vaccin mot sjukdomen Covid19</p>	
FAxLM_Ordningsrätt vaccination Covid-19	<p>En sjuksköterska som genomgått någon annan utbildning som innefattar kunskapsområdet är behörig att till barn och vuxna ordinera läkemedel för vaccination mot sjukdomen Covid19</p> <p>Det är verksamhetschefen som avgör om sjuksköterskan har genomgått erforderlig utbildning och har kompetens tillräcklig för att utföra uppgiften. Bedömningen skall dokumenteras.</p>	Vaccination mot sjukdomen Covid19	https://www.socialstyrelsen.se/aktuellt/distriktsskoterskor-och-barnsjukskoterskor-far-ordinera-vaccin-mot-covid-19-aven-till-barn/
FAxLM_klar för signering	En medicinsk sekreterare får med hjälp av ordinationsmall föra in ordination av vaccin i läkemedelsmodulen som sedan skall signeras av läkare	Enligt beslut av verksamhetschef	Lokal rutin
FAxLM_Hjärtjuksköterska	<p>Kapitel 6</p> <p>8 § Justering av dosering</p> <p>Även om en sjuksköterska inte har behörighet att ordinera ett visst läkemedel, får han eller hon justera doseringen i en läkemedelsordination i de situationer där doseringen är beroende av en patients individuella mål- eller mätvärden. Doseringen får justeras endast om det är</p>	<p><u>Se dokument:</u></p> <p><u>Hjärtsvikt - Uppdrag läkemedelstitering</u></p> <p>Observera att behörigheten i Cosmic även tillåter ny ordination av angivna läkemedel. Viktigt att känna till att delegeringen enbart innefattar justering av dos.</p>	HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Ordination och handtering av läkemedel i hälso- och sjukvården

	<p>förenligt med en god och säker vård av patienten och den ska göras med utgångspunkt i patientens behov. När en dosering har justerats ska det dokumenteras i patientjournalen.</p> <p>18 § Rutiner för sjuksköterskors justering av dosering</p> <p>Av vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel ska det framgå vilken kompetens som en sjuksköterska ska ha för att få justera doseringen i en läkemedelsordination i enlighet med 8 §. Även de läkemedel som doseringen får justeras för ska framgå av rutinerna.</p>	<p>Sjuksköterska med denna behörighet kan heller inte göra telefonordination för angivna läkemedel.</p>	
FAxLM_Diabetessjuksköterska	<p>Kapitel 6</p> <p>8 § Justering av dosering</p> <p>Även om en sjuksköterska inte har behörighet att ordinera ett visst läkemedel, får han eller hon justera doseringen i en läkemedelsordination i de situationer där doseringen är beroende av en patients individuella mål- eller mätvärden. Doseringen får justeras endast om det är förenligt med en god och säker vård av patienten och den ska göras med utgångspunkt i patientens behov. När en dosering har justerats ska det dokumenteras i patientjournalen.</p> <p>18 § Rutiner för sjuksköterskors justering av dosering</p> <p>Av vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel ska det framgå vilken kompetens som en sjuksköterska ska ha för att få justera doseringen i en läkemedelsordination i enlighet med 8 §. Även de läkemedel som doseringen får justeras för ska framgå av rutinerna.</p>	<p>Se dokument: Dosjustering av diabetesläkemedel i primärvård</p> <p>Sjuksköterskor med denna behörighet kan dosjustera följande läkemedel på eget ansvar.</p> <p>Läkemedel inom ATC-grupp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A10A Insuliner och analoger - A10BA Biguanidderivat (metformin) - A10BB Sulfonylureaföreningar - A10BX02 <p>Observera att behörigheten i Cosmic även tillåter ny ordination av angivna läkemedel. Viktigt att känna till att delegeringen enbart innefattar justering av dos.</p> <p>Sjuksköterska med denna behörighet kan heller inte göra telefonordination för angivna läkemedel.</p>	<p>HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården</p>
FAxLM_Naloxon	<p>”En sjuksköterska får, även om han eller hon inte uppfyller utbildningskraven i 4 §, förskriva läkemedel som innehåller naloxon och som enligt sitt godkännande kan administreras av andra personer än hälso- och sjukvårdspersonal. Detta gäller under förutsättning att sjuksköterskan har den kompetens som krävs för att förskrivningen ska vara förenlig med en god och säker vård. Förskrivningen ska göras på de indikationer och i enlighet med vad som i övrigt anges i bilagan. Verksamhetschefen ska ansvara för att det görs en bedömning av om sjuksköterskan uppfyller kraven i första stycket. Bedömningen ska dokumenteras.”</p> <p>”Vilken kompetens som en sjuksköterska ska ha för att få förskriva naloxon ska anges i vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel enligt 4 kap. 2 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS</p>	<p>I dagsläget enbart nässprayen Nyloxid.</p>	<p>HSLF-FS 2018-43</p>

	2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.”		
FAxLM_Dialysläkemedel	Enligt delegation från sektionschef, Njurmedicin	Läkemedel inom ATC-grupp B05D	<i>HSLF-FS 2017:37 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården</i>
FAxLM_Administrera läkemedel	Tilldelas t ex undersköterska och övrig personal med personlig delegering. Innefattar följande: Administrera läkemedel i utdelningsvyn, öppna läkemedelslistan. Tilldelas av VSS.		
FAxLM_Administrera läkemedel special	Tilldelas skötare inom psykiatri med personlig delegering (skapad för enstaka personer). Innefattar följande: Utöver ovanstående även, skapa telefonordination, administrera utifrån generella direktiv, hoppa över utdelningstillfälle, ändra dos för enstaka utdelningstillfälle, signera utdelningstillfällen som självadministrerade. Tilldelas endast av EPJ.		
FAxLM_Förbrukningsartiklar signera	Tilldelas sjukvårdspersonal med personlig delegering att förskriva förbrukningsartiklar.		
FAxLM_Förskrivning-Tandhygienist	Tilldelas legitimerad tandhygienist.		<i>HSLF-FS 2016:34</i> Läkemedelsverkets föreskrifter om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit.
FAxLM_Mallgodkännare läkemedel	Tilldelas utsedd läkare och ger behörighet att granska och godkänna ordinationsmallar. Tilldelas av EPJ.		